

HRVATSKA RIEČ

PREDPLATA: Za ŠIBENIK I AUSTRO-UGARSKU sa dostavom u kuću mjesečno K 1.25, godišnje K 15.— Za INOZEMSTVO suviše poštarina. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

POJEDINI BROJ 10 PARA.

Izlazi utorak, četvrtak i subotu

Telefon br. 31. — Čekovni račun 71.049

UREDNIČTVO I UPRAVA „Hrvatske Rieči“ nalaze se u „Hrvatskoj Tiskari“ (Dr. Krstelj i drug). — Rukopisi ne vraćaju se. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Tisak „Hrvatske Tiskare“ (Dr. Krstelj i drug). Izdavaatelj i odgovorni urednik **Dr. MARKO SKOČIĆ.**

OGLASI PO CIENIKU.

God. IX.

ŠIBENIK, četvrtak 17. travnja 1913.

Broj 813

Poslie šest mjeseci ratovanja . . . .

Balkan, Carigrad, Dardanski tjesnac, dio male Azije, to je ono što Europu označava istočnim pitanjem i što muči europsku diplomaciju već od vjekova. Bilo je radi toga ratova sve onamo od dolazka Turske, u kojima je često sva Europa sudjelovala, kad je Turčinu bilo zapriječiti da ne provali u zapad, ne osvoji Beč, ne prodje Alpe. Nu čim je Turčin bio potisnut na Balkan, može se kazati da je Tursku Europa šttila radi istočnog pitanja: hujela je ona da u istoku gospodari Turčin, jer je tada tamo bio gospodar svak i nitko.

Rusija je htjela imati prolaz kroz Dardanelle jer joj je to preduvjet za svjetsku trgovinu i pomorsku snagu. I Rusija je od Petra Velikoga unapred težila da rieči u svoju korist istočno pitanje. Ratova i ugovora je bilo na pretek. Krimski i Balkanski rat bacili su Rusiju u Aziju, u skrajni istok, jer cila Europa nakon krimskom rata, a najskoli nakon uspješne vojne na Balkanu, gdje je Rusija došla pod sami Carigrad, spriječila je Rusiju u naumu.

Nu Rusija je tim ratovima što podigla što pomogla podiči Rumunjsku, Bugarsku, Srbiju i Grčku. Ona je sama istina pošla u skrajni istok, ali su podignute balkanske države ostale da obračunavaju sa Turčinom.

Rusija potučena od Japana svraća se silom prilika na staru kolotečinu.

Balkanske države od nje diplomatički pomagane, obračunale su sa Turčinom do izpod Carigrada u samih pet-šest mjeseci.

Nu je li tim riješeno istočno pitanje? Nije jer su one svojim pobjedama odnosno svojim teritorijem došle do samih pragova istočnog pitanja. Jezgra istoga su tjesnaci sa Carigradom.

Je li Rusija napustila misao, da probije sebi put kroz Dardanelle, osobito sada kad je iz skrajnjeg iztoka protjerana i kad u Indije ne će nikako moći doći na more, radi Englezke?

Teško je u to vjerovati, jer je to životna njezina potreba i jer je to njezina povjest od koju stotinu godina.

Dakle i kad bi sada balkanske države sklopile mir sa Turskom, ostaje na granicam balbanskih država veoma važno pitanje za svu Europu, a kojemu će, ako nitko drugi, pristupiti rješjenju balkanske države i Rusija.

I eto onda zapletaja. Nu ima i drugih sporova, koji se mirom neće riešiti.

Njemačka postaje svakim danom jačim takmacem na svjetskom tržištu, Englezkoj. Napetost je između tih država velika, a preko lani samim čudom nije došlo između njih do rata. Englezka je tiskala Fransuzku na rat i obećavala sudjelovati pomorskom i jednim dielom kopnene snage. Poslie toga u malo da nije sama navještila rat Njemačkoj.

Toga rata nije onda bilo, ali u sadašnjem ratu Njemačka je pomagala Tursku i podukom i oružjem i oficirima, kojih je bilo na svim bojištima i u svim utvrdam.

Njemačka je u Turskoj branila sebe, svoju trgovinu u istoku, svoju orientalnu željeznicu do Bagdata. U Turskoj može biti ali nije Njemačka potučena, jer njoj dok stvari ostaju pri današnjem stanju, ostaju putevi i trgovina. A baš to najviše hoće da zapričči Engleska.

Francuska ima takodjer obračunavati sa Njemačkom. Poniženje da je bila od Njemačke slomljena, da je u Vrseju bilo proglašenje njemačkog carstva, da je izgubila dvie cvatuće pokrajine na Rajni, da je u obće na njeji način bila obustavljena u svjetskom takmenju za mnogo godina, sve to čini da se Francuska sprema na odmazdu.

Danas je Francuska pripravna ko ikada. U oružju je obskrbljenija nego Njemačka, vojska joj je krasno uređena, pučanstvo plamti za osvetom. Vlada i ministarstvo zna što radi, a sve su tu ljudi koji misle o Alsaciji i Loreni.

U Parizu Izvalski, u Petrogradu Delcasse, a na čelu republike Poincaré.

Hoće li Francuska pustiti da nadmoć, koju ona ima u oružju, u vojničkoj taktici, što se sve omjerilo sa njemačkim oružjem i taktikom na Balkanu, podje izgubljena? Hoće li ona dopustiti da Njemačka svoje nedostatke popravi?

Italija nema uzroka da se zagrije za bilo koga. Dobitkom Tripolisa ona je izvojevala jak položaj u sredozemnom moru. Razvile se stvari na Balkanu kako mu drago, njoj se tu otvara široko i najbliže polje za trgovinu i njezinu industriju.

Austro-Ugarska makar i uspjela sa Skadrom, nije na dobitku. Njezini interesi zlo vodjeni od bečkih diplomata činili su da se iztroši bez potrebe i bez da se

o čem govore: — prekoravala ga je nešto, dodijao joj je, pa ga je tjerala od sebe. A ja sam u sebi mislila: Bogorodice sveta, zašto ne dolazi k meni?

Druge večeri opet je došao sa svojim prijateljima i sjeo za moj stol. Ja im se nisam približavala, kao da ih nisam zamijetila. Kad mi je dao znak, prišla sam k stolu i rekla: „Jučer niste dolazili.“

„Kako je naša konobarica lijepo narasla!“ reče on prema svojim drugovima.

„Piva?“ zapitam ja.

„Da“, odgovori on. I ubrzanim korakom donesem tri vrča.

Prodje nekoliko dana.

On mi preda jednu kartu i reče: „Odnosite tamo onoj...“

Uzmem kartu prije nego što je dovršio rečenicu i odnesem je žutoj dami. Usput pročitam njegov potpis: Vladimir F. Bio je Poljak.

Kad sam se povratila, pogledao me je pitajući.

„Odnijela sam“, rekoh.

„A niste dobili nikakova odgovora?“

„Nisam“.

Tisne mi u ruku jednu marku i rekne smiješeći se:

„I nikakav odgovor, nekakav je odgovor“.

Cijele večeri sjedio je i zurio u damu i u njene pratioce. U jedanaest sati ustane i podje k njenom stolu. Ona ga primi hladno,

mogla maknuti. Omrazila je sebi cielei Balkan i valjda je za uvijek izgubila može se reći jedino svjetsko tržište.

Austro-Ugarska će imati da plaća današnje silne troškove, ona će morat učiniti još novih, puno većih, a samo da se uzmogne uzdržati na stepenu veselile.

Rumunjska, koja je bila na početku rata kao sigurno na strani Njemačke, sada kao da je posve blizu stanovitištu balkanskih država.

A to će ona ili prije ili poslie za stalno i biti, jer ju na to tiska položaj i dobro shvaćena korist. Bez toga ona bi bila igralište Ruskoj i Bugarskoj vojsci.

Na Balkanu, što god pisale njemačke novine, sada se obrazuje nova jedna velesila, koja će razpolagati sa milijonom izvršne vojske, obskrbljene kao najveća velevlast sa oružjem.

I tako nakon šest mjeseci ratovanja, vidimo budućnost prenapunjeni teških, sudbenosnih pitanja i obračuna.

Danas se već govori o trajnom njeznom miru, a mi smo ovdje samo nabacili nekoliko činjenica, koje baš za mir ne dajuju nikakve sjegurnosti.

Osim toga naoružavanje je doseglo toliki stepen troška da je teško pomišljati na izvore pokriva, pa valjda novčano ravnovisje prisili slabije ekonomično postavljene države da učine kraj svojoj mucu, koja ih i bez rata uništava.

Njeji dan je njemački kancelar govorio o sukobu slavenstva i niemstva; ali tu je još pogibelj sukoba i njemačko-engleskog i njemačko-francuskog, tako da bi prošli događaji a i današnji odnosi velevlasti mogli podpuno učvrstiti savez rusko-engleski-francuski.

Engleska u Rusiji za nedogledni niz godina ne može imati takmaca. Ali i bez Engleske dolazi na njezino mjesto jak saveznik.

Nije li prema tomu sve pripravno da velevlasti pristupe konačnom rješjenju istočnog pitanja, za koji Rusija radi od Petra Velikoga? A nije li Francuska napela sve svoje razpoložene sile da bi mogla uspješno doći do svoga i steći onaj položaj, koji joj u Europejskoj politici pripada?

U Rusiji službena Rusija kao da krzma, ali cielom Rusijom vije duh protunjemački kao u Francuskoj.

Balkanski rat za velesile nije mogao biti uzrokom obračuna, pa ipak koliko se tu one medju sobom natezale samo da rat bude ograničen.

Sada, kao i više puta tekom rata, izgleda da su ga u istinu ograničile. Nu to zavisi još o mnogim neuređenim pitanjima. I na jednom može se zaplesti što

„Očekujete li koga?“

On me pogleda kao odsutan duhom i onda odjedanput progovori:

„Ne, ne očekujem nikoga. Zašto pitate?“

„Mislila sam, da možda čekate koga“.

„Dodjite ovamo“, reče on. „Ovo je za vas“.

I preda mi cvijeće.

Ja mu zahvalim, ali kako nisam smjesta mogla doći do riječi, samo sam šaputala. Radost crvena kao krv obuzela me je, pa me je ostavio dah, kad sam pošla prama buffetu, da nešto naručim.

„Što želite?“ zapita me mamzella.

— „A što vi mislite, da bih mogla naručiti?“ zapitam ja nju. Nisam ni sama znala.

„Što ja mislim?“ reče mamzella. „Jeste li sašli s uma?“

„Pogodite, od koga sam dobila ovo cvijeće?“

Prvi konobar prodje pokraj nas. „Zaboravljate odnijeti pivo gospodinu s drvenom nogom“, čula sam, kako govori.

„Dobila sam ga od Vladimira“, rekne ja i požurim se s pivom.

F. još nije otišao. Ponovno sam mu zahvalila, kad se digao, da podje. On se ugriže za usnu i rekne:

„Kupio sam cvijeće zapravo za jednu drugu“.

Dakako. Zacijelo ga je kupio za drugu.

Nove zemljišne granice na Balkanu.

izgleda da je gladko. Krimski rat se vodio prividno radi ključa jeruzolimke crkve.

Povod jednom ratu može izbiti i posve neočekivano. A povoda medjunarodnim zapletajima ima na pretek.

Na svaki način upada u oči da je diplomacija francuska veoma šutljiva što do nazad par sedmica nije bila, jer je skoro sama govorila. Diplomacija engleska pokazala se odlučna samo u pitanju blokade. Ruska diplomacija, koja je šutila sada govori i previše za mir.

Medjutim mir sa Turskom ne sklada se još premda Turska nema više što spasiti.

Mala Crnagora prkosi skoro cieloj Europi, i krali Nikola, koji je rat započeo, jer je morao po položaju i diplomaciji, sada bi morao biti žrtvovan i od Italije i od Rusije, koje obe su preko svojih vladarskih kuća s njim u rodu.

U Rusiji izkazi i rezolucije pomoćnih državnika i najmoćnijih družtava, u Francuzkoj izkazi i predstave i pisanje kao pred odlučnim narodnim podhvatima.

U jednu rieč izgleda da nije sve onako glatko kako se to piše i kako njemačke novine vruće žele. Izgleda da ni nakon šest mjeseci rata nije mir podpuno osjegurano. A ako bude osjegurano da nije za dugo.

ROBOVI LJUBAVI.*

Pisala sam ovo ja, pisala danas, da olakšam srce svoje. Izgubila sam mjesto u kavani i sreću svoju.

Jedan mladi čovjek u sivom odijelu dolazio je svake večeri s dvojicom prijatelja i sjedao za jedan od mojih stolova. Dolazila su mnoga gospoda i svaki je od njih našao po koju dobru riječ za mene, osim njega. Bio je visok i vitak, a imao meku i crnu kosu i plave oči, kojima me je gdjekada pogledao, a na gornjoj usni garlilo su mu se mali brčići.

U početku je možda imao što profi meni. Dolazio je neprekidno cijele sedmice. Priučila sam se na njega i falio mi je, kad je jedne večeri izostao. Prolazila sam kroz cijelu kavanu i tražila ga, a konačno sam ga našla pokraj jednog velikog stupa na drugoj strani. Sjedio je s nekom damom iz cirkusa. Imala je na sebi žutu opravu i duge rukavice, koje su joj sezale preko lakata. Bila je mlada, oči je imala lijepe i tamne, — a moje su bile plave.

Zastala sam na čas do njih i slušala,

* Donosimo ovu krasnu novelu velikog norvečkog pisca, Knuta Hamsuna, koja je izašla u trećoj knjizi zabavne biblioteke u Zagrebu. Prigodice ćemo donijeti još koju njegovu radnju, kao i od drugih svjetskih, te naših savremenih pisaca.

Ured.

(Svršit će se).

U „Slobodi“ je tiskan člančić, kojim se stranku prava čini odgovornom za pisanje „Dana“ i „Pučkih Novina“, jer i ako te novine nisu stranačke, da jesu članovi, stranke ljudi koji u njima pišu i koji ih nećahnuju.

Poziva se još stranku prava, a sve u „Slobodi“, da s' tim listovima i odoasno s ljudima obračuna.

Mi ovo sve konstatiramo, a ne ćemo da izpitavamo uzroke koji su onaj člančić nadahnuili, jer nam se ne čini baš opravdanim da se stranku prava — i to u „Slobodi“ — tereti odgovornošću za listove, koji nisu po ničemu njezini i za koje se zna da njezini nisu.

Da je stranka prava onakova kakova se u onom „Slobodinom“ člančiću prikazuje, ne odgovara ni najmanje istini, a da u stranci prava, kao u svakoj velikoj stranci, može biti ljudi, koji imaju druge svrhe a ne stranačke, to smo znali i to smo mi baš u našem listu dokazivali i upozoravali tražeć da se razčisti ljudi od pšemice.

Nego uzroci koji vode nas, puno, puno su različiti od onih koji bi mogli voditi one, koji na stranku prava prte tuđe griehie i koji cietu stranku čine odgovornom za čine ieh svi listovi stranke prava, osudjuju.

Kogod, nezvan, a u listu, koji je stranci prava protivan, može da ima svrhu uprav da omete ono, što mi hoćemo.

Iza tolikog napora i na potoke prolivene crnogorske krvi, pokle nego novine neke strane, za kojima se, bar koliko toliko, žalibože povede i gdjejoja naša, napadoše hrabrog crnogorskog kraja, okrvitviši ga novčarom i trgovcem, evu se sa Cetinja čuje očajni krik tog „novčara“ i „trgovca“, krik davno poznat Evropi: „Ili Skadar ili smrt!“ A Skadra Crnoj Gori ne dađu, u tome se složiše vevlavisti, u tome je složna i službena Rusija, pa u tome kao da su složni i ratni saveznici Crne Gore, koji povlače vojsku ispred Skadra; onda hoće junački kralj, da kaže svietu, kako se kraljska ne poriče, hoće da mačem u ruci obrani čast svoje maie slobodne zemlje.

U nizu krvavih historičkih uspomena, koje zapisaše viekovima crnogorska brda, ova će biti najstrašnija. Zamislite očajnog kraja, izvarana i ostavljena od svakoga, kako dočeka oružanu vojsku evropejaku i sam, na čelo šake svojih vjernih Crnogoraca, seče u najžešću vaju bojovnu i pada. Pada, a iza njega njegovi Crnogorci bore se nohtima i zubima, da osvete smrt kraljevu i da obrane svoju zemlju od napadnika. Ali uzalud. Složna je Evropa jača. U moru krvi, pod mogućim ljudskih tijelima, zamislite sada Crnu Goru, kako u agoniji izdiše, kako ju poklapa Lovćen, gora njihovog neumriog vladike, na koju je eno pribjegao zadnji Crnogorac, da iz sveštenjanskog groba Pjesnikova odnese posvećene kosti, da ih ne ostavi u zemlji oskvrnjenoj, u zemlji bez slobode. Zamislite sve to, pa recite, kakvo vas čuvstvo podilazi i ne zgrajate li se na samu pomisao...

Poviest je neumoljiva.

Ona biježi sreće i nesreće sviju vremena, kazivo nam kolevku i za grob sviju naroda, osudjuje zlodjela pojedinaaca kao i država. Ako se dakle i ovo, što sad pišemo dogodi, ako zbilja Crna Gora, na krvavoj svjetskoj pozornici, odigra posljednji tragični čin svoj, poviest će zapisati i ta pismena. A pošto je neumoljiva božica Klio, i pravedna, pred običnim, suhim, historičkim pismenima bit će napisan i topal nekrolog, ovakav n. pr. kakov je na grobu hrvatskoga kraljevstva; nekrolog Petra Svačića, posljednjega kralja hrvatskoga; tako će topal biti nekrolog, da oni, koji ga budu čitali i nakon stotine i tisuće godina, ronit će suze, vapit će osvetu.

Ali će taj nekrolog nekoga i strašiti. Strašit će sve tirane, sve slože mogućnike, koji suje i kao Crnom Gorom i operenim pukovima a i u crnoj straši, nepobijenoj, na oltaru čušanom Crne Gore, koji kao da će iskopati zbilja grob zemlji malojoj, ali junačkoj, zemlji, mača, pjesme i slobode!

Crna Goro, crni spomeniče!

Ovako je pred trideset godina, u jednom snomtu, zavapio mlad pjesnik, Franjevac iz Dalmacije, kad je došao u zemlju slobodnih junačkih brda, Crnu Goru. Duša ubogog pjesnika, izmorena borbama, koje su zahvatile svakog njegovog istaknutijeg savremenika, borbama za slobodu rođene grude, kao da je udahnula, došav u slavnu kolevku Njegoševu, pa je umorna i bez slobode duša dočara i pozdravi crnim spomenikom svim tiranom svijeta!

Čitajući najnovije jućerašnje vjesti, koje dodješe sa Cetinja iz Crne Gore, stiešli smo se ovog poklika. (Crna Goro kao da će zbilja postati crnim spomenikom, ali ne običnim, kojim se zatire čime narode, otmiljuć u najmanje blagom slučaju, ne toliko u crnoj straši, nepobijenoj, nego u tiranijama svojim vlastitim. Kao da se odigrave posljednji čin njezine tragedije, čie, tim strašniji i grozniji, jer je posljednji.

Brzjavni „Hrvatske Rieči“

Crna Gora nastavlja opsadom Skadra.

Pariz, 17 travnja. Saznaje se iz diplomatskog izvora, da kralj Nikola kani nastaviti opsadom Skadra; on odbija financijsku kompensaciju za Crnu Goru, koja ne bi imala značaj ratne odštete, koju traže ostale balkanske države.

Primirje.

Sofija, 17 travnja. Službeno se javlja, da je između Turske i Bugarske utanačeno primirje na jakoneč.

Skopljenje primirja skorih dana.

Beč, 17 travnja. Općenito se očekuje, da će primirje biti potpisano skorih dana; za sad Crna Gora nije sklona, da se primirju priključi.

Srbija će posredovati da turska nota bude predana Essad paši.

Beč, 17 travnja. Srbski General Bojović bi imao primiti nalog da u slučaju, ako Crna Gora ne htjede predati notu Porte Essad paši, kojom mu se naredjuje, da obustavi neprijateljstva, da to isposluje jedan srpski parlamentarac.

Takew interpelira o srpsko-bugarskoj neslozi.

Sofija, 17 travnja. Bivši ministar Takew, koji se je vratio iz Makedonije, interpelira se u sobranju o neprijateljskom držanju Srba i Grka proti Bugarima, naveo je razne slućajeve prisilaska.

Pariz, 17 travnja. Poincare je primio jućer princa Wales.

Razmirice izmedju saveznika. Bojkot austrijske robe.

Beograd, 17 travnja. Pašić se je povratio iz Skoplja; Srpska zastava zauzimalje stanovište proti bojkotu austrijske robe. Samouprava zahtjeva reviziju srpsko-bugarskog ugovora, inače će Bugarska dobiti dio pobjede; tvrdi, da su svi kulturni spomenici u Makedoniji srpski a ne bugarski.

Kazneni postupak proti govornicima na panslavističkom banketu.

Petrograd, 17 travnja. Proti govornicima na slavenskom banketu upućen je kazneni postupak; postupa se proti više oficira, koji su sudjelovali istom.

Urota proti Sultanu.

Newyork, 17 travnja. „Herold“ javlja, da je bila zasnovana i otkrivena urota proti sultanu Muhamedu, koji bi se imao zbaciti a prestolja Novim sultanom imao je biti proglašen Hamid. Viš je urotnika uapšeno. Plan urote bio je zasnovan u haremu Hamidovu.

Nemiri u Bitlisu.

Carlgrad, 17 travnja. U Bitlisu su buknuli nemiri proti Armencima, jer su Armenci ubili jednog Turčina, našto je nastala tućnjava; Porta uvjerava, da su poduzete sve mjere, da se buna uguši.

Vojnici se pozivlju s dopusta.

Beč, 17 travnja. Odlukom ratne uprave određuje se, da se ne podjeljuje dopust momćadi uzetog god. 1910, već da se opozove momćad, koja se eventualno nalazi na dopustu. Ova bi odluka imala indirektno značiti povećanje redovite vojske.

Komesarijat u Češkoj.

Prag, 18 travnja. Radi nezvjesna financijskog stanja Češke položio je zastupnik Urban, zamjenik vrhovnog zemaljskog poglavice, mjesto financijskog referenta u zemaljskom odboru; očekuje se imenovanje komesara za Češku.

General Klobučar odstupa.

Budimpešt, 17 travnja. Vrhovni zapovjednik domobranstva general Klobučar polazi skoro u mirovinu.

Odgoda Vojnog Kaznenog postupka.

Budimpešt, 17 travnja. Kraj je jućer primio Bilinskoga, našto je ministar domobranstva Hazai odgovodio novi kazneni postupak za dvije godine, jer u višim mjestima auditora nije bilo dovoljno oficira, koji bi poznavali mađarski jezik.

Radnici Danubiusa demonstriraju.

Rijeka, 17 travnja. Radnici tvornice Danubius povedoše 40 djeca na kolodvor, koje opremiše u Monfalcone, pri povratku bacivši kamenje na električni tramvaj, gdje je sjedio direktor Mazurka, zatim opkolivši tramvaj, istom kad je policist pucao, razdijelo se demonstranti.

Štrajk radnika.

Rijeka, 17 travnja. Pred tri dana nasukao se parobrod Lina pun soli. Iskrvataljeji su tražili povišicu plaće te su bili odpušteni. Radnici u dogu izjavili su se u njima solidarni i stupi u štrajk.

Gradnje željeznica.

Budimpešta, 17 travnja. Izmedju obiju vlada zaključeno se, da željeznica Likaradolfo-Keplovac mora biti do konca god. 1913 gotova; zato mora željeznica dobiti druge traćnice na austrijskom teritorju. Na obim stranama imaju željeznice podjednako napredovati.

Kovacs se oprašta s izbornicima.

Budimpešta, 17 travnja. Bivši zastupnik Kovacs, koji je pucao na Tiszu, oprostio se je u Koeroesladany sa svojim izbornicima. Pružio je ruku juristu Kiš-u; Kiš je odbio, našto ga je Kovacs dao pozvati na dvboj. Kiš je izjavio, da kao katolik ne prima dvoboja.

Papino stanje.

Rim, 17 travnja. Ovdašnji listovi oznaćuju papino stanje od jućer kao nepovoljno; imao je jakih napada zadulje, pa mu je naredjeno udisanje kisika. U Vatikanu vlada uzrujanost.

Službene vijesti glase ipak povoljnije, premda i ove oznaćuju stanje ozbiljnim.

Uapšen policajni agent.

Madrid, 17 travnja. Jedan policajni agent, koji je Allegreu pribavio revolver, bio je uapšen.

Demonstracije francuskih djaka.

Pariz, 17 travnja. Studenti su demonstrirali proti profesoru Milliodu, koji u Sorbonni predaje njemački jezik sa poklicima: „U Berlin! Dolje Milliod!“ Svjetina

je krenula prema spomeniku Strassburga, koji je okićen trobojnicom.

Car će prisustvovati vjenčanju.

Petrograd, 17 travnja. Car je izjavio, da se čvrsto nada, ako mu ikako moguće bude, te će prisustvovati vjenčanju u Berlinu.

Kapetan Lemerle pogrješno uapšen.

Berlin, 17 travnja. Službeno se uvjerava, da je kapetan Lemerle u Speyeru pogrješno uapšen; kapetan je putovao dozvolom francuske vlade u privatnom poslu u Njemačku.

Berlin, 17 travnja. Državni tajnik Jagow je saopćio u Rajhstagu, da će u slućaju u Nancy povesti istragu viši francuski funkcioneri i netom se dodje do nešta konkretna, da će stvar urediti.

Aviatičar Dancourt.

Berlin, 17 travnja. Francuski aviatičar Dancourt, koji se je podigao u Parizu 1 februara u 6 sati jutra, spustio se je ovdje mirno, pošto se je dva puta spustio u Lütlichu i Hanoveru 1 februara u 7 sati.

Štrajk u Beyrouthu.

Beyrouth, 17 travnja. Ovdje je buknuo štrajk, koji je upriiličio odbor za administrativne reforme, svi su dućani, izim onih za jestivo, zatvoreni.

Obćinsko-imotska Uprava.

Imotski, 14 travnja 1913.

Primili smo ovo pismo, upravljeno na dra. Drinkovića, pa ga, zamoljeni, u cietosti donosimo.

Veleučeni Gosp. Doktore! Čitao sam u „H. R.“ br. 809. Vaš vrlo liepi članak pod naslovom „Zadarska Resolucija“ od 24/11 1912; samo moram primjetiti, da onaj pasus, u komu je prikor za upravu obćine Imotske, ne odgovara istini.

Obćinsko Upraviteljstvo par dana prije narodnog sbora u Zadru, pod predsjedništvom g. načelnika Vućemilovića, imalo je svoju sjednicu, te je zaključilo jednoglasno, da obćinu Imotsku imaju zastupati na sboru načelnik i prvi prisjednik, Bilić.

Naćelnik nije pošao, a Bilić je čekao u Sinju načelnika i tu ga je zabolilo.

Kad sam saznao sutra, da načelnik nije otputovao, pošao sam k njemu da ga upitam, zašto nije pošao kad je tako bilo pismeno uglavljeno. Na ovo mi je on odgovorio, da nije bilo ništa zaključeno, i ako je on u tu svrhu bio poslao redara Mendesa na Studence k Biliću. Ovako je on isto odgovorio i prisjedniku Bitangi, a ja sam od tada i radi toga prekinuo s njim svaki odnošaj.

Nadam se da ovo ne će poreći ni moji drugovi u upravi: Bilić, Bitanga i Dr. Grisogano. Paće ja, Bitanga, Dr. Grisogano i Tomić izjavili smo brzojavno da pristajemo oduševljeno na sve zaključke sbora. Ovliko molim Vas izvolite u hator istini iznieti u „H. R.“ eventualno na moj račun.

Primito izraz mog osobitog štaćvanja.

Jure Jerković, obćinski prisjednik.

Iz hrv. i slov. zemalja.

Veliki orkan u Zagrebu.

Vadimo polanje iz zagrebačkih novina, o strašom orkanu, koji se je zbio ovih dana, u Zagrebu:

U subotu na večer oko 10 sati spustila se nad Zagrebom i okolicom jaka kiša. Poslie pol noći digao se je silan vjetar, koji se je oko 2 sata u jutro pretvorio u orkan. Stanovnici probudili su se iz sna, čuvši silnu lomljavu. Orkan je ogromnu štetu nanio. Sa kule nadbiskupskoga dvora u Bakaćevoj ulici izderao je ciglu, koja je popadala u navedenu ulicu i prolaz nadbiskupskog vrta u Vlašku ulicu. Lipu, koja je stara do 300 godina, oborio je orkan, a nanio je silne štete u samom vrtu, oborivši mnoga drveta. Orkan bio je užasan. U Jurišićevoj ulici na palaći Feller iztrgnuo je željezni kapak na dućanu Adalberta Brucknera. Težak željezni kapak razgroma je vjetar. Uslied silnoga pritiska vjetra na kapak raspucalo se veliko staklo na izlogu, a robu raznio je orkan na sve strane. Isto je tako orkan pritisnuo željezni kapak na dućanu Nikole Čuka na Jelaćićevom trgu kbr. 24, te razbio veliko staklo na izlogu. Na Narodnoj kavani razlupao je orkan takodjer velike staklene ploče.

Na Boroševoj cesti razvalio je orkan dvorištni zid oružničke vojarne, a isto je tako razvalio i zid na Svećilišnom trgu na obrtničkoj školi. Na sgradi orfanotrofija u Vlaškoj ulici razlupao je orkan više prozora. Na Miramarskoj cesti razvalio je orkan cietli plot kuće Milana Mirkovića, trgovca. U Kožarskoj ulici oborio je orkan visoki jablan, te ga bacio na dvorištni zid k br. 44, koga je silno oštetio. U Petrovoj ulici nemilice je harao orkan. Polomio je drvored, a oštetio voćke tamošnjih posjednika, izćupavši ih sa korenjem iz zemlje, a što nije izćupao, to je voćke polomio. Na Pešćenići raztrao je orkan krov na kući Fegića. Na Pantovaćku u voćnjaku Antuna Jakovca izćupao je orkan sa korenem sedam metara visoku krušku, a polomio je malne sve voćke. U Prudima (selo Trnje) izćupao je orkan u voćnjaku Stjepana Perkovića deset godina staru višnju u promjeru od 40 centimetara. Na Kipnom trgu polomio je orkan drveće oko kapelice. U Jurišićevoj ulici sa palaće „Hrvatske katolićke Banke“ krb. 10 razderao je orkan cimer. Na Zrinjevcu razlupao je orkan više elektrićnih svjetiljaka. Na Lašćinskoj cesti izćupao je i polomio orkan voćke. Na Šalati isto je tako polomio orkan drveće. U Maksimirkom perivoju oborio je orkan dva ogromna hrasta do 80 god. starih, te ih povatio preko ceste. Uslied toga nisu mogla kola juriti prema kiosku. Isto je tako oborio orkan hrastove na putu, vodećem prema jezeru. Oko kapelice sv. Jurja polomio je orkan drveće. Na cesti, vodećoj prema „Mirnoj kolibi“, polomio je orkan razno drveće. Oko 4 sata u jutro prestao je orkan.

Ravnateljstvo Družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru

prnilo je nadalje slijedeće prinose:

Podružnica Družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru sv. Anton K 76.43 — g. Ernest Baša Volosko K. 154.50 — g. Rikard Katalinić-Jerotelj, Zadar za ablturiranje zadarske gimnazije god. 1811-12 K 200 — G. Fran Lentić, Trst od rasprodaje sapuna K

377.96 — G. Fran Orel, nadučitelj Korte K 60 — Podružnica Družbe, Starigrad na Hvaru K 52.30 — G. Rikard Katalini-Jere-tov K 285.73 — Podružnica Družbe, Starigrad na Hvaru K 89.20 — Podružnica Družbe, Jelsa K 73.90 — G. Fran Vojaković, kanonik, Zagreb K 50 — G. Šantić Petar, Kaštelir u ime prihoda ondješnje podružnice K 10.79 — G. F. Lentić, Trst sabranih u malenom društvu u kafani Specchi K 6 — G. Ivan Nežić, Livade u ime prihoda podružnice u Brkaču K 52 — G. Nežić Ivan, Livade K 12.59 — G. Nežić Ivan, Livade K 78 — Ženska podružnica, Kastav za članarinu za g. 1912 K. 1 0 — G. Fani Letiš K 3 — Poglavarstvo općine — Dežanovac K 10 — Varaždinska štedionica, Varaždin K 20 — G. Ivan Mogorović, Grdoselo K 50 — Općina Barban K 100 — Poglavarstvo općine, Sinac K 10 — Poglavarstvo općine Pitomaca K 20 — Dionička štedionica, Križevci K 50 — G. Izidor Deutsch, Opatija daruje K 20 — G. Dr. M. Tentor — Opatija primljenih od „Društva Rečara“, Volosko K 10 — G. Tomo Lacković Chigago K 120 — Uprava općine Levanjska varoš K 75 — G. Ladislav Tonković, Račice sabranih u škrobici K. 15.71 — Općina Krnpote K 10 — Općina Kravarsko K 5 — Hrvatska štedionica i predujmovna zadruza, Sušak K 50 — Hrvatska štedionica, Sunja K 50 — „Napredak“ sveopća gospodarska zadruza, Zagreb K 100 — G. Tomo Lacković, Chicago K 779. — Općinsko poglavarstvo, Sv. Ivan Žabno K 5 — Općinsko poglavarstvo, Rastaji K 10 — „Opatijsko društvo“ na oprosnoj večeri u lci 16 ožujka o. g. K 20. — Uprava „Malih Novina“, Zagreb u ime stiglih prinosa K 8.20 — Poglavarstvo općine Ogulin K 50 — Poglavarstvo trgovišta, Vukovar K 10 — Pučka dionička N. Gradiška K 25 — Gdjica. Marija Blazina, učiteljica, Ferenci u ime prihoda ondješnje podružnice K 12.30 — G. prof. Vjekoslav Spinčić, Opatija mjesto vijenca na grob pok. dr. Ivana Letiša K 20 — G. Deprato Dragutin, Lovrenčica daruje K 0.50 — Posujilnica, Vepirac daruje K 50 — Gdja. Julija i g. Ivan Fišmin mjesto vijenca na grob pok. Ivana Letiša K 40 — Uprava „Narodnih Novina“, Zagreb u ime stiglih prinosa K 34.90 — Podružnica Hrvatske Narodne „Straže“, Varaždin K 309.38 — Činovnička zadruza, Varaždin K 20 — G. Luka Harabisa, Kansas City Kans u ime odsjeka Narodne Hrvatske Zajednice K 50 — Učesnici pravaškog sastanka iz Bosne mjesto automobila na Rijeku K 30 — G. prof. Vjekoslav Spinčić, Opatija, da počasti uspomenu pok. Vanka Mavriča K 10 — Činovnička zadruza, Petrinja K 200 — Općinsko poglavarstvo, Vrginmost K 9.86 — Poglavarstvo općine, Dugoselo K 10 — G. Gabrijele Dragutin, Materada sabranih K 31 — G. Bašan Antun, trgovac Lovran daruje K 5 — Gdjica. Ivanka Sajevid učiteljica, Lovran prihod dječje zabave od 29. i 30. ožujka K 35 — Gdja. Bara Janežić, Voloska u ime prihoda ženske podružnice u Voloskom K 127.

Živjeti plemeniti darovatelji! Naprijed za Družbu sv. Ćirila i Metoda za Istru!

Naši dopisi.

Opuzen (Neretva).

Vox clamantis in deserto. Kruta zbilja nam evo svakim danom dokazuje, da je glas opuzenskog težaka, obzirno na sveta njegova prava u „Velikim Solinama“ ostao glas vapajućega u pustinji. Što nije činio potišteni opuzenski seljak, kamo se nije obraćao samo, da njegova prava ostanu nepovrijeđena i netaknuta! Kumio je i molio i Petra i Pavla, pozivao se na pravdu božju i na pravicu ljudsku, pa što je dobio? Nekoliko praznih riječi i zvučnih obećanja, a obećanje ludom radovanje. Kud je god vadio pravdu i poštenje, nigdje je nije našo; nije se namjerio na nikoga, koji bi mu otró suzu žalosnicu i obrisó krvavi znoj sa lica.

Šiljao je opuzenski seljak molbe i ućoke, brzogjave i pisma i na slavni Zemaljski Odbor i na slavno Poglavarstvo i na častnu Općinu. Pa što? Što je postigao, što ima danas od svega toga? — Jednu praznu a u drugoj ništa. Zemaljski mu Odbor nije odgovorio do sada na sve ućoke, poglavarstvo ne učinilo kraj njegovoj mucu, a Općina ne poduzela potrebitih koraka, a da prava njezinih podanika ne budu oskrvnjena, da silnička noga ne stoji na vratu seljakovu, da se ne vrši ona prokleta stara: „Ko jači, taj tabači“.

Pitanje „Velikih Solina“ još nije stvar riješena. Silnici rade iz svih petnih žila, da otmu onaj posljednji zalogaj „Velike Soline“ iz usta jadnoga težaka. A ni puk ne drijema. Ne stoji ni on podvitih ruku,

pa ne gleda mirna oka, gdje mu neki jači komadaju očevinu. Obrača se i on na razne strane, ali uvijek pun nade i vjere, da pravda mora ili prije ili poslije slaviti slavje. Na početku travnja uložie opazeni najnoviji utok na Visoki Zemaljski Odbor proti zaključku občinskoga vijeća, koje se je obdržavalo na 26/3 ov. g. u VIII.oj tački dnevnoga reda, budući da je dato g. Tomi Medaku iz Komina ništa manje nego oko 600 m² (zemljišta) u Crepini. Tako se u nas dijeli tudje dobro! Lako je biti milostiv i blagodaran s tudjim.

Za danas samo nahriscimo.

Spectator.

Karijere.

Znate l' tko nam duhu smeta,
Znate l' moru našeg svjeta,
Što narodni život ždere?
— Tà to su vam karijere!

Znate l' tko je uzrok pada
Naših snova, naših nada? —
Crv što toči sve bez mjere?
— Tà to su vam karijere!

Znate l' tko nas u grob vuće;
Znate l' tko nam krade ključe
Od Slobode — statke vjere? —
— Tà to su vam karijere!

Oj proklete karijere,
Pred vama se srce stere,
Drhće duša, ropska duša,
Kad o vama slovo sluša...

Al će komar peckat dalje
Sve gnjileži i sve tralje,
Kroz koje se ropčad vere,
— Oj proklete karijere!

Komar.

Iz grada i pokrajine.

U ime Njegova Veličanstva Cara!
Poslovni broj Pr VI 17/13/1

C. K. Okružni Sud u Šibeniku kao tiskovni riješavajući prijedlog c. k. državnog odvjetništva u Šibeniku od 12 travnja o. g. posl. br. Ss 17/13/2.

Sudi:

I. Sadržaj pjesmice pod naslovom „Fermani“ /2 str. 3 stupac/ štampane u broj 811 periodičnog časopisa „Hrvatske Rieči“ objelodanjenog u Šibeniku dne 12 travnja 1913 tiskom Hrvatske Tiskare pod odgovornim uredništvom Dr. Marka Skočića sačinjava prestupak predviđen u §. 300 K. Z.

II. potvrđuje se obavljena zapljena;

III. zabranjuje daljno rasprostriranje zaplijenjene pjesmice;

IV. određuje uništenje zaplijenjenih primjeraka i svih onih što bi se još mogli zaplijeniti, rastavu dotičnog štamparskog sloga i redovito objelodanjenje presude u zvaničnom listu.

Razlozi.

Očito je, da se zaplijenjenim sastavkom hoće da ponize naredbe c. k. političkih Vlasti, kojim se zabranile manifestacije političke naravi i da se razdraži druge na preziranje proti državnim Vlastima, kao i pojedinim organim istih u obziru uređivanja njihova što sačinjava prestupak bunjenja predviđen u §. 300 K. Z.

C. K. Okružni Sud u Šibeniku

odio VI, na 13 travnja 1913

Sitobrčić

Da se preprieče manifestacije. Zemaljski odbor takodjer se je požurio da svim načelnicima u pokrajini razašalje ovu okružnicu: „Zemaljski Odbor je bio sa nadležne strane upozoren, da zbog toga što se je naša država pridružila akciji velesila proti Crnojgori, manifestacije u korist Crnogore morale bi se smatrati kao demonstracije protiv vlastite države, a ne kao prosti izkaz simpatije za susjedne balkanske države i da bi u takovim slučajevima bila primorana državna vlast najstrože postupati, a da kad bi se općine pridružile tim manifestacijama, državna vlast morala bi se poslužiti pravima, koja joj u pogledu općine daje zakon“.

Bez komenata i tekstu i stilu!

Bellinijeva „Norma“ u Šibeniku. Čujemo, da uprava kazališta „Mazzoleni“ nastoji i pregovara, kako bi se dala uprikliti u istome predstava Bellinijeva remekdjela sa čuvenom pjevačicom, našom sugradjankom, g-djicom Ester Mazzoleni u naslovnoj ulozji. Želit je da ta nastojanja budu okrunjena uspjehom.

Gostovanje osječkog kazališta u Šibeniku teško da će uspjeti, jer najveću

potežkoću stvara okolnost, što društvo nema svog vlastitog orhestra, bez kojega se ne da ni zamisliti, da bi se predstave mogle izvadjeti na obće zadovoljstvo, tim manje što je gotovo nemoguće uprikliti orhestrar od sila, koje stoje u gradu na razpoloženje.

Obskrba Mandaline vodom biva od nekog doba dnevno to oskudnija, a čujemo da je tome uzrokom slabi tlak (presija) iz vodovodnog stroja, koji se k tome gubi kroz silno razvijenu cievnu mrežu i kroz oštećene ili pukle cievi, kakovih će pod zemljom biti sigurno ne mali broj. Osim toga na ratnom bredu „Schwarzenberg“ u Mandalini bio je u zadnje doba povišen broj momčadi, pa je i to uzrokom, što Mandalina dobiva manje vode sa točka u selu, jer je taj točak na cievi, koja ide od željezničke stanice do „Schwarzenberga“. Ovo je samo jedan fragment u kompleksu nevoljnih prilika našeg vodovoda u obće, pa ga iznesosmo neka vlada vidi do kojih će posljedica doći u Šibeniku i u okolici, ako se naš vodovod što prije ne uredi i ne proširi po odobrenom projektu. Zar će se morat i u Šibenik, koji ima svoj vodovod, do skora svračati čatrnja-brod „Najade“, da dovede ovom žiteljstvu vodu za piće?

Sedmični pazar na Perkoviću po običaju prošlih godina držat će se i ove godine kroz stanovite mjesece, ali s malom preinakom. t. j. da će za nužne troškove skupčane s održavanjem pazara općina — dotično odlomak Perković-Slivno, bit nadoknadjena pristojbama, koje će se za sad privremeno ustanoviti. Medjuto poradić će se, da se ovaj pazar utvrdi posebnim pravilnikom.

Redarstvene vesti. Dne 13/4 1913 u 12^{1/2} sati u noći u kafani na Poljani, došlo je do riećkanja izmedju vojnika c. k. Domobranstva Josipa Orića i Krste Drezge, pri čemu vojnik Orić izvadi periš. U teku rijećkanja prisprije redar Crljen, koji u času kad je htio oduzeti periš pomenutom vojniku, zadobi ozledu na lijevoj ruci.

Dne 16/4 1913 Kata Sikulin iz Zlarina, izgubila je „Platežni list“ vojničke pripomoći. Dotičnik, koji bi pomenuti list našao, neka ga preda občinskom redarstvenom Povjereniku.

Razne vesti.

Šukri paša i bugarski car Ferdinand. Hugues Le Roux pripovieda u „Matin-u“ koješta zanimivo iz osvojenoga Drinopolja. Čovjek ne bi nikad pogodio — veli on — koja se knjiga našla na noćnom stoliću Šukri paše u Khedeslek Tabia... „Uspomene saske kraljice Luize“. Tri dana prije zauzeća grada tražio je on, da mu se dade nešto da čita, pa si je sam odabrao, što mu je „prijaio“. Pokazaše mi mlada čovjeka, koji je u jutro onoga dana, kad bijaše grad zauzet, imao službu kod Šukri paše. Pašu su probudili, da mu javi, te je osvojenica utvrdla, Alvas Balba. Šukri paša skoči i reče: „To nije moguće. Valja me spojiti s Carigradom“. No njegova se okolina bojala, te bi iz Carigrada mogla doći neizvediva zapovied, pak je postaju za brzogjavljanje bez žica sasvim razorila. Odgovorilo se paši: „S Carigradom nije više moguće govoriti“. Sad si je starac čupao bradu i razplakao se. Njegova uloga, što je sad postala historijskom, od časa do časa sve se više razjašnjava svjedočanstvima, što sad sa svih strana dolaze. Već od početka on je držao, da valja pregovarati s Bugarskom, a da se ne čeka na skrajnost, koju je on predviđjao. On vierni pristaša ortodokse daje islamske, često je rekao, žalostno gledajući na svoju garnizonu: „Ovi ljudi ne znadu, zašto i za koga ih sile, da se bore!“

S druge strane valja iztaći, da se Šukri paša nije predao, nego je zarobljen.

U času, kad mu izjaviše, da je zarobljen, on se ponosno uzpravio. Govorio je o pregovorima. No njemu odgovoriše: „Prekasno! Sa zarobljenikom se ne pregovara!“ General Vazov, koji je sad komandant tvrđjave Drinopolja, pripoviedao mi je tok te drame na mjestu, gdje se dogodio. „Kralj — reče on — baš je došao. On me zapita: „Gdje je Šukri paša?“ On je držao, da je zarobljen u kojoj utvrdi. Ja mu odgovorih: „Veličanstvo, on je ovdje u mome predobljju, iza ovih vrata.“ „Dajte da udje amo!“ Kad je ostao nasuprot Veličanstvu, reče Šukri paša: „Bojna sreća darovala je pobjedu Vama. Vaše čete bijahu vrlo hrabre; ja vam predajem svoj mač.“ Kralj odvrati: „Što mi Vi velite, vrlo me veseli. Vi ste

učinili svoju dužnost. Ja vam vraćam Vaš mač.“ Dekoracija ove historijske scene bijaše mali zaprljani zastonik, iza kojega se vidi posudje za pranje i vojnički krevel generala Vazova.

Veliki uzroci, male posljedice... Drinopolje sad se bavi ne samo pitanjem: mir ili rat, nego o vrlo znamenitom pitanju šešira ili fesa. Svaka kuća — pa i konsulati — ima u službi kavaze, turske poslužnike, koji nose fes sa zlatnim polumjesecom. Te crvene kape, simbole jedne oborene vladavinske forme, sad više ne mogu pridržati; a s druge strane, sili ih diplomatska hjoazan i stid, da tako brzo ne odbace fes iz konsularne poslužničke nošnje. No kako i čime da ga nadomjesti? U času, ovo pišem, kad još nije riešeno ovo znamenito pitanje...

Hugues Le Roux pripovieda dalje i to, kako je iz Sofije putovao u Drinopolje u vojničkom vlaku, koji je vozio na bojno polje ranjene i opet oporavljene vojnike. Lokomotiva bijaše sva ovjenčana glagom. „Svatko je — veli „Matinoy“ dopisnik — veselo i dobre volje, svatko ima nešto da priča. U našim kolima sjede muževi, koji bijahu po dvaput rahjeni, a sad idu po treći put u boj. Pokazuju mi otca, koji sudjeluje u boju sa svojih pet sinova. Ti hrabri bojovnici pjevaju. Tude je pjesma za stare: „Na bojnim poljanama izdišemo duše svoje, da svojim sinovima damo slobodu...“ Mladi im pako odgovaraju: „Što škodi, ako svoje duše izgubimo! Mi ih gubimo za domovinu, za slobodu!“ Pitam ljude, što me prate — nekog golobradog djaka i jednoga staroga radničkoga prednjaka — kako živi. Oni odgovaraju: „Od svojih prištednja...“

U nekom uglu toga odjela, kod prozora, govori neka starija gospodja: „Kad naši mali plaču, mi im velimo: Diete moje, budi velik, da poraziš Osmanlije.“ Iz najudaljenijih krajeva dodjoše žene i mlade djevojke u svečanom odielu, da sa prijaznim smješkom na licu daruju vojnicima, što polaze u boj, mlieka i cvieća. U čitavu svom držanju pokazuju te bugarske žene opravdani ponos radi svoga veličajnoga suradjanvanja u bojnom radu.

Ovi usjevi, što će dozreti za žetvu, a mi ih gledamo na željezničke prozore, njihova su muka i trud. Dok sasvim sitna djeca tjeraju blago na pašu, dok starci s nataknuim bajunetama čuvaju željezničke tračnice, te su žene orale, sijale i obavljale sav muški posao. Stare žene, što ih tada vidjeh uz njihova voliovska kola, same stupaju u službu vojske. te bez zahtjeva za odštetu podavaju predprege. Ni jedne jedite osobe ne vidjeh u žalosti, ni jednog lica ne vidjeh, da bi ga suze kvasilie. A kolike tisuće otaca, sinova braće, muževa i zaručnika padoše pod Drinopoljem! Vojna uprava sad ne će da objavi imena palih i ranjenih, a narod je s time sasvim sporazuman, jer ne će radost domovine ogorčiti bolima pojedinca. Pitam svoje suputnike: „Većina vaših drugova, vojnika iz brdskih sela i seljaci valjda ne znadu pisati, pak ima nade, da su na životu, ma da i ne šalju listova?“ Odgovoriše mi: „Od sto Bugara 95 znadu čitati i pisati. Najjednostavniji seljak poznaje danas prijatelje i neprijatelje svoje domovine.“ A jedan vojnik reče mi osbiljnim glasom: „Svaki vojnik, koji umire, zna, zašto umire!“

Prodaje se

terasa bez kuće sa dvie peći. Upitat se u istom mjestu, koje se nalazi kod „Ubožskog Doma“.

Broj 3284

Oglas natječaja.

Otvara se natječaj na mjesto tehnika kod ove Općine.

S ovim mjestom spojena je plaća određena u novoj osnovi o razredjenju občinskih činovnika po nazivu i po berivima, odobreno od Občinskog Vijeća u sjednici 10. studenoga 1912, te od Zemaljskog Odbora odlukom 29. ožujka 1913 br. 14626/912; te pravo za mirovinu u smislu pokrajinskog zakona 28. veljače 1899/ br. 8. l. p. z.

Rok ovom natječaju traje do 1. svibnja t. g.

Natjecatelji morat će do tog roka dostaviti omome Občinskom Upraviteljstvu svoje molbenice, snabdjevene svim izpravama, na kojima se njihovo natjecanje temelji; a dat će se kod imenovanja prednost

onome, koji dokaže, da je već stekao i prakse u občinskoj tehničkoj službi.

Natjecatelji morat će dokazati potpuno poznavanje hrvatskog jezika.

Onaj, kojemu bude dopitato mjesto tehnika kod ove Općine, do stalnog imenovanja, imat će pravo na plaću određenu po staroj osnovi o pravnim odnošajima činovnika općine šibenske, t. j. na plaću od Kr. 2400.— godišnjih, od dana stalnog imenovanja imat će pravo na plaću određenu po novoj osnovi t. j. na Kr. 3600.— godišnjih i na neprekidne četirigodišnje doplatke od Kr. 400.— svaki.

Za potanje obavjesti moći će se natjecatelji obratiti podpisanome.

U Šibeniku, 11. travnja 1913.

Od Občinskog Upraviteljstva.

Načelnik:

Dr. Krstelj.

Prisjednik:

V. Kulić.

Učitelj engleskog jezika.

Preporuča se osobito realcima, koji se namjeravaju posvetiti pomorskom zvanju. Adresu daje uprava „Hrvatske Rieči“.

NOVO IZRADJENE

:: RADNIČKE KNJIGE ::

I

- SLUŽBOVNE KNJIGE -

NABAVLJAJU SE U

HRVATSKOJ TISKARI

(Dr. Krstelj i drug) Šibenik.

Vodovode

i Šmrkove

svih vrsti izradjuje najveća slavenska tvrdka Monarkije

A N T. K U N Z

Hraslice (Morava).

Praktične upute i približni troškovnici badava.

Marko Markovina Split

Iza Prokurative (vlastiti stan)

== Telefon 93. ==

Tek. račun kod Filialke Banca Commerc. Triestina.

I. ZASTUPSTVO i SKLADIŠTE

Eternit za moderne krovove — postavlja po specialnim radnicima.

Cievi od ceramike

Dimnjaci

Pločice za kuhinje, hodnike itd.

Stakla prosta i ornamentalna

Peći glinene postavlja po specialnim Sparherde radnicima

Papendek tanki i debeli

Zahodi porculane kompletni — posuda,

daščica, sprema za vodu i dr.

2. GRADJEVNO PODUZEĆE

ovlašteno Dozvolom c. k. Namjestništva u Zadru, izvadjja sve radje svoje struke.

3. PRVA SPLITSKA MLJEKARNA.

Vlastita pomješća putem Poljuda, Prodaja Mljeka, Gnjoja, Prašćića za razplod — ameriksanske i njemačke pasmine.

Naslov za pisma i telegrame:

„Marko Markovina — Split“

KRALJICA DAGMAR

HISTORIČKI ROMAN

ČESKI NAPISAO VACLAV BENEŠ TRŽEBISZKY - PREVEO PAVAO M. RAKOŠ

84.

Ocu Dobrogostu sjajilo se tih dana lice od najblaženijeg zadovoljstva. I pričinjalo se, kao da su se nabori, koje je bistrim okom spazila Draguška na njegovom čelu i njegovom licu, izravnale, kao da se njegovo lice rascvato kao proljetne ruže; njegove oči bile su sjajne kao zvijezde, a oko usnica neprestano mu se titrao smjeh, koji je bio ogledalo duševnog mira i odraz njegova čovjekoljubiva srca.

„Ne znaš i ne možeš si zamisliti, Draguško, kako mi je pri srcu, jer te vidim srećnu i jer se moji snovi tako čudno, brzo ostvaruju... Tvoj muž je pravi dijamant, tvoj narod je valjan, pošten, iskren... I ti? — Ti si biče, koje se nad svima uzdižeš, i daj Bože, da za uvijek širiš krila najvručije ljubavi, najiskrenije odanosti... Do vidova — Draguško! — Vrijeme prolazi brzo; gle, već je sve spremljeno... Kasnije ne bi mogao s tobom tako govoriti... Ti si kraljica, već sad moćna kraljica...! Samo nemoj da zaboraviš moje riječi...! Daj ih uklesati u mramor... Do srećnog vidjenja!“

Otac Dobrogost poljubio je na rastanku kraljicu Dognar u bijelo čelo, koje je toliko puta označio znakom krsta...

U predvorju već su čekala gospoda iz kraljičine pratnje, sve je bilo spremljeno za put, otac Dobrogost išao je uz svijetlu ženu Valdemarovu... Kralj im dolazio u susret, nešto uzrujan, a svladao se, i silio se, da se smiješi, da ništa ne opazi njegova žena... Uz Valdemara išao je vitez Jitřenec, kralj ga imenovao bodričkim vojvodom, a i njegovo lice bilo je zastrto lakim oblacićem; konji su neprestano rzali, najradije pustili bi se u divlji bijeg za okladu s vjetrom.

Draguška je još zadnji put pritisla prijateljski cjelov na usnice Jitřenčevoj ženi; nisu se mogle da rastanu; ko zna, kad će se opet vidjeti, i jedna drugu poljubiti, kao da su izrasle pod istim krovom, kao da su od jednog oca i jedne majke...

„A kad ćeš ti doći k nama, časni oče? — Uvijek samo obećaješ i ostaješ pri obećanju!“

„Svojim duhom bit ću uz vas i svaki dan s vama... I ako vas se bude kad ko prijateljski sjećao, to će jamačno biti Dobrogost, vaš najvjerniji sluga. Svakako slutim, da će u najbližoj budućnosti biti potrebna u ovoj državi moja prisutnost u najvećoj mjeri...“

Otac Dobrogost značajno je pogledao na kralja Valdemara. Novi bodrički vojvoda nehotice kimnuo je glavom.

„Nek nastupi ma kakvo vrijeme, gospodine moj, očuvat ćemo ti ove krajeve... Bodrići stajat će za svojeg gospodara kao vjerne stijenje!“

Jitřenec izgovarao je zadnje riječi najodlučnijim glasom...

Prošlo je nekoliko trenutaka, i po nekadanjoj ljubici opet se oglašila zvona sa svih crkvenih zvonika, opet se čuli rogovi, ponovno su zaštopotali bubnji i tisuće naroda klicalo je kraljevskom paru, kojeg se ljubav, dobrota i darežljivost prošlih dana najsajnije pokazala... da dugo živi i srećno vlada...

Jitruška je gledala za sjajnom kraljevskom pratnjom s bukovačkih utvrda mutnih očiju, s čvrsto stisnutim usnicama, a na njezinom licu razlio se izraz, koji je pričao o nesreći, koja je stiskala njezinu dušu kao s klijestama. I pričinito se, kao da joj se oteo s usnica — bolan uzdah...

„Samo plač, plač... Već počinje... Sve se još veseli, a u tvojim očima su već suze... Prorokao sam ih... A po licu teći će ti potoci, tako ćeš plakati nad svojom bračnom srećom... I radost onih ne će trajati dugo...“

Jitruški se činilo, da je ove riječi zagrmio u uho neko, ko je vrlo blizu stajao kraj nje.

Ponovno oteo joj se s usnica uzdah, a glasnjiji, da su se djevojke u bjelini, koje su stajale nedaleko od nje, prestrašile od tog usklika.

A vojvodina žena već se srušila na zemlju.

„Vihevec... onaj stari... pogledajte!“

Djevojke u bjelini stajale su kao okamenjene...

Tek za nekoliko časaka priskočile su joj u pomoć...

„Zar ništa niste čule, moje drage drugarice?“

„Ništa... Samo zvona zvone, samo se čuju rogovi i stropoću bubnji!“

„A niste nikoga vidjeli?“

„Nekog Vihevca...“

„A samo je smuknuo kraj nas!“

„Možda smo se i prevarile...“

„Vihevec... smuknuo ovuda... niste se prevarile...“

Jitruška govorila je ove riječi na oko hladno, ravnodušno...

„Urekaio te, gospodjo, njegovo oko bude gore nego strielica... Bit će najbolje, da se odmorim...“

„Pravo imaš, Lado, urekao me, i najbolje će biti, da se odmorim... Zaista sam slaba... Jedva se držim na nogama... Samo ako ništa niste čule!“

„Ništa, gospodjo naša... I da je govorio, bilo bi ga nemoguće čuti.“

„Nemoguće... nemoguće... A ja sam čula dobro — predobro... Ti Bože Dobrogostov, Bože tik dviju srećnih duša, koje putuju u svoju domovinu, čuvaj nas, brani nas, pokaži, da si svemoguć, da si dobar, da si...“

Jitruška je zaista disala nešto teško... I svom snagom morala se podupirati o svoje pratilice...

Kraljevska pratnja bila je već prilično daleko od Ljubice, kad su se na sjeveroistoku pokazali sumnjivi oblaci...

Kraljica ih prva spazila.

„Što je to?“

„Morske pare... odgovorio je Valdemar i jače je privio sebi mladu ženu. — Ne gledaj na onu stranu, Draguško...“

Na to su poboljšali vitezi svoje konje da brže idu. Sivi oblaci bi su im svakog časa sumnjiviji. Kralj Valdemar također bio je vrlo uzrujan. Kao da mu iz njih došla na um čudna misao. Nehotice sjetio se strica biskupa, kojemu je Draguška izmolila slobodu i koji je baš onda, kad se spremali u Bukovac, ozbiljno obolio, da je morao, hoćeš ne ćeš, otići u Danskoj.

VIII.

Sivi oblaci, koji se pokazali na sjeveroistočnom obzoru, bili su grozni vijesnici crne duše strica kraljevskog para, koji je jedva počeo slobodno da diše, i u tom času je već promišljao, kako bi mogao namjere, koje su u Oringsburgu za dugih godina sazele u njegovom srcu u devetoroglavog zmaja — o čim prije da ostvari.

Nezadovoljnika je u svakoj državi uvijek dosta i za najplemenitijeg vladara i ako sjaje i sunce zlatne dobi. Uzroci mržnje i neprijateljstva vrlo su različiti, u mnogoga je već nemirna krv, koja je uzrokom, da otpornik ne može da sviada samog sebe...

I u Danskoj bilo je tako za Valdemarovo doba.

Već njegov predčasnik proganjao je i zatirao razbojнике, koji su sve obale i sve vode oko Danske činili vrlo opasnim.

A stric Valdemar nije se bojao ni crnih duša i s njima se urotio protiv mladom kralju...

(Nastavit će se).

HRVATSKA VERESIJSKA BANKA

:: PODRUŽNICA ŠIBENIK ::

Centralka DUBROVNIK. Podružnica u SPLITU i ZADRU
DIONIČKA GLAVNICA 2,000.000 K
PRIČUVNA ZAKLADA U PRITIČCI 250.000

BANKOVNI ODJEL

PRIMA ULOŽKE NA KNJIŽICE U KONTU KURENTU I ČEK PROMETU; ESKOMPTUJE MJENICE, OBAVLJA INKASO, POHRANJUJE I UPRAVLJA VRIEDNINE. DEVIZE SE PREUZIMLU NAJKULANTNIJE. IZPLATE NA SVIM MJESTIMA TU I INOZEMSTVA OBAVLJAJU SE BRZO I UZ POVOLJNE UVJETE.

MJENJAČNICA

KUPUJE I PRODAJE DRŽAVNE PAPIRE, RAZTERETNICE, ZALOŽNICE, SRECKE, VALUTE, KUPONE. PRODAJA SREĆAKA NA OBROČNO ODPLAĆIVANJE. OSJEGURANJE PROTI GUBITKU ŽRIEBANJA. REVIZIJA SREĆAKA I VRIEDNOSTNIH PAPIRA BEZPLATNO. UNOVČENJE KUPONA BEZ ODBITKA.

HRVATSKA TISKARA

(Dr. Krstelj i drug) :: Šibenik :: (Dalmacija).

Veliko skladište svih vrsti tiskаница za župske i občinske urede.

Tiskаницe izradjene su na finom i trajnom papiru, a cijene su im veoma nizke. Pri naručbam za veću količinu, uz broj popisa valja naznačiti i naslov tiskаницe.

Izradjuje sve vrsti posjetnica, poziva za zabave i koncerte, jestvenike, diplome, cienike, protokole, brosure itd. itd.

Za sokolska društva imamo naročite Clischée i znakove, te smo u mogućnosti svaku naručbu izvršiti na podpuno zadovoljstvo. Naročito smo snabdjeveni krasnim slovima za izradbu svake vrste i veličine plakata. Čista papira svake vrste i količine, kao i obvoja prodajemo uz vrlo nizke cijene.

Svi poslovi izvršuju se najvećom preciznošću i vrlo brzo.

Vlastita knjigovežnica

obskrbljena svim potrebnim i najmodernijim strojevima kao i onim za rezanje, perforiranje, pozlaćivanje i t. d. Uvezuje sve crkvene knjige, Missale, protokole, brosure, te sve radnje u knjigovežku struku zasjecajuće.

Napomenuti nam je, da smo svim radnjama, kao i papiru i tiskanicama cijene znatno snizili.

SPUŽAVA

:: :: RAFINIRANIH I PROSTIH :: ::

svake veličine i oblika

za sve moguće potrebe te za toilette

imade veliku zalihu

SPUŽVARSKA ZADRUGA

U KRAPNJU

Naručbe adresirati na:

Spuzvarska Zadruga - Šibenik.

Austrijsko parobrodarsko društvo na linije

„DALMATIA“

uzdržava od 1. maja 1912. slijedeće glavne pruge:

Trst—Metković A (poštanska)
Polazak iz Trsta ponedjeljak u 5 sati poslije podne
povratak svake sriede u 6.15 sati prije podne

Trst—Metković B (poštanska)
Polazak iz Trsta u četvrtak u 5 sati poslije podne;
povratak svake sriede u 6.15 sati prije podne.

Trst—Metković C (poštanska)
Polazak iz Trsta u subotu u 5 sati poslije podne
povratak u četvrtak u 6.15 sati prije podne.

Trst—Korčula (poštanska)
Polazak iz Trsta u utorak u 5 sati poslije podne
povratak u ponedjeljak u 6.15 sati prije podne.

Trst—Šibenik (poštanska)
Polazak iz Trsta u petak u 5 sati poslije podne
povratak u četvrtak u 6 sati prije podne.

Trst—Makarska (trgovačka)
Polazak iz Trsta svake sriede u 6 sati poslije podne,
povratak svaki ponedjeljak u 1.15 poslije podne.

Trst—Vis (trgovačka)
Polazak iz Trsta u subotu u 7 sati poslije podne
povratak svaki četvrtak 7.15 poslije podne.

KO ŽELI ZDRAVLJA

neka pohodi glasovito

Spljetsko sumporno kupalište

NAGY I DRUG

koje posjeduje, kako već poznato, najjakkovitiju mineralnu vodu u Evropi. U jednoj litri sadržano je 31.5 grama razne soli. — Otvoreno cijelu godinu.

Prospekte šalje uprava.

VELIKA ZLATARIJA
Gi. PLANČIĆ
Vis-STARIGRAD-Valaluka

ŠIBENIK.

INSAM & PRIMOTH
St. Ulrich, Groeden (Tirol).

Kiparske radnje iz drveta za crkve
Kipovi svetaca, oltari, propovjedao nice
križni putevi, raspela, jaslice itd.
Katalog uzoraka s cienama daje se badava.
Za dostavu naručbe do štacije uključivo sa
skrinjom, ne plaća naručitelj.